

נתייסד ע"י ב"ק מרן רבינו הקודש זיעזעבי"א - בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

חידו"ת

ליזו"ט פסח

כיתה ז'

הר"ר יוסף מאיר שווארץ הי"ו

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים כל דכפין ייתי וייכול וכו'.

ויתבאר דהנה לכאורה יקשה מהו השמחה שהקב"ה גאל אותנו ממצרים והוציאנו משעבוד לגאולה הרי אכתי עבדי אחשורוש אנן ואנו עדיין בגלות, אכן יש לחלק שגלות מצרים היה לזמן קצוב ד' מאות שנה ובכל זאת עשה הקב"ה אתנו חסד והוציאנו לפני הזמן הקצוב אבל הגלות הזו אין לו זמן קצוב ובכל רגע ורגע יכול לבוא הגואל צדק כדאיתא בגמרא (סנהדרין צ"ח.) שאלו את אליהו אימתי אתי מר, השיב להם היום, "היום אם בקולו תשמעו", והנה אמרו חז"ל (ב"ב י.). גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, וזה שאמר בעל ההגדה "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים" היינו גם עכשיו אנו בגלות כמו אבותינו במצרים, וא"כ לשמחה מה זו עושה, לכן אמר "כל דכפין ייתי וייכול" אם נקיים מצות צדקה, "השתא הכא לשנה הבאה בארעא דמצרים" מיד יהיה הגאולה ונהיה בארץ ישראל ואין הדבר תלוי אלא בנו משא"כ בגלות מצרים היה זמן קצוב וזאת שמחתנו בהאי יומא.

(דברי מהרי"א)

מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ויל"פ הסמיכות דלכאורה קשה למה אין מברכין על ההגדה דהוא מצות עשה ככל המצוות כדכתיב והגדת לבנך, אך י"ל כיון דהוי מצוה שאין לה קצבה אין מברכין עליה, כדאי סברא זו (במג"א או"ח הל' תפלה) לגבי תפלה דלכך אין מברכין עליה משום דלית ליה קצבה כדאמרינן בגמ' (ברכות כא.) הלוואי שיתפלל

אדם כל היום, ובזה יובן הסמיכות מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וא"כ שהוא מצוה למה אין מברכין עליה, לז"א שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, א"כ הוי מצוה שאין לה קצבה דאין מברכין עליה.

(דברי מהרי"א)

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ויל"פ דהנה הקשו המפז' הרי לא היו ישראל במצרים אלא ר"י שנים, ותירצו דשאר הגליות ישלים הזמן, ובזה יובן למה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים כיון שאנו משלימים בזה הגלות הזמן של ד' מאות שנה נמצא שיש לנו שייכות לגלות מצרים, וז"ש וכל המרבה לספר ביציאת מצרים מראה בזה ששייך הוא לגאולת מצרים ומשלים הזמן ואז הרי זה משובח, שכבר משובח ומתורץ מה שהיו ישראל במצרים רק ר"י שנים.

(מים חיים)

מעשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא ור' טרפון.

וי"ל דאבותיהם של תנאים אלו לא נשתעבדו במצרים משום שר' אליעזר ור' אלעזר בן עזריה ור' טרפון כהנים היו, ור' יהושע היה לוי ושבט לוי הרי לא נשתעבדו, ור' עקיבא היה ממשפחת גרים, וזהו החידוש כאן דעל אף שאבותיהם לא נשתעבדו במצרים מ"מ הרבו לספר ביציאת מצרים ורמז לזה "וכל" המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, וכ"ל ר"ת ו'גרים כ'הנים ל'וים אפי' שלא נשתעבדו ובכל זה מרבה לספר הרי זה משובח.

(שמחת הרגל)

ברוך המקום ברוך הוא וכו' שהקב"ה חשב את הקץ וכו'.

ונראה דהנה כתיב וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו' טעמי הנגונות על וימררו את חייהם הם קדמא ואזלא, וי"ל שבא לרמז על אמרם ז"ל מפני מה לא היו ישראל במצרים כי אם רד"ו שנה, הלא הגזירה היתה על ארבע מאות שנה, אלא קושי השעבוד השעבוד השלים את הזמן וזה הרמז וימררו את חייהם בעבודה קשה הוא אשר גרם לקדמא ואזלא שקדמה הגאולה קודם הזמן. סימן לדבר הוא כי תיבות קדמא ואזלא מספרם עולה ק"ץ, הוא מספר השנים שהקדימו לצאת ממנין ארבע מאות שנה, וז"ש חשב את הק"ץ שהקב"ה הוריד מספר ק"ץ שנים מגלות מצרים מפני קושי השעבוד.

(הגר"א מווילנא זי"ע)

וירא את ענינו, זו פרישות דרך ארץ וכו' ואת עמלנו, אלו הבנים וכו' ואת לחצנו זו הדחק.

וי"ל לפי מה שהקשו המפז' איך יצאו ישראל מצרים אחר רד"ו שנה הרי הגזירה היתה על ת' מאות שנה, ותירץ ב"פרקי דר' אליעזר" (פ' מ"ז) שעבד אינו עובד רק ביום והם עבדו גם בלילות כמו בימים והלילות השלימו, ועוד תירצו משום שבני ישראל פרו ורבו שלא כדרך הטבע ועשו ברד"ו שנים מה שהיו צריכים לעשות בת' מאות שנה, עוד תירצו שקושי השעבוד השלים. וז"ש "וירא את ענינו, זו פרישות דרך ארץ" שהעבידו אותם גם בלילות בכדי להפרישם מבתיהם, "ואת עמלנו, אלו הבנים" שפרו ורבו יותר מדרך העולם, "ואת לחצנו, זו הדחק" קושי השעבוד וזה היה הסיבה "ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה" אפי' קודם הזמן.

(חנוכת התורה)

אמר ר' אלעזר בן עזריה וכו' ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכ"א ימי חיך העוה"ז כל ימי חיך להביא לימות המשיח, ברוך המקום ברוך הוא וכו'.

ונ"ל ההמשך עפי"מ דאי' ב' תירוצים על מה שיצאו ישראל קודם הזמן, א' דהלילות השלימו לתשלום ד' מאות שנה, ב' שהמלאכים השלימו, ואי' בגמ' (שבת פח:): בשעה שנתן הקב"ה את התורה לישראל אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה תנה הודך על השמים וכו' אמר להם משה כתיב בתורה אנוכי ה' א אשר הוצאתיך מארץ מצרים כולם במצרים הייתם עכ"ד הגמ', ומכח טענה זו נתן הקב"ה את התורה לישראל, וכל זה ניחא רק אי אמרינן דלילות השלימו, אבל אי אמרינן דמלאכים השלימו, א"כ היו גם הם במצרים, ושוב טענתם במקומה עומדת תנה הודך על השמים.

והנה י"ל דפלוגתת ראב"ע וחכמים אם מחוייבים להזכיר יציאת מצרים בלילות תליא בהני תרי טעמי, דראב"ע סובר דלילות השלימות ולכך חייבים להזכיר יציאת מצרים בלילות, אבל חכמים סוברים דמלאכים השלימו וא"צ להזכיר יציאת מצרים בלילות ואייתר לן דרשה להביא לימות המשיח. והשתא א"ש ההמשך וחכ"א להביא לימות המשיח דסברי דאין מזכירין יצי"מ בלילות משום דמלאכים השלימו וכנ"ל, וממילא טענת המלאכים תנה הודך על השמים במקומה עומדת דהרי גם הם היו במצרים ואעפ"כ עשה הקב"ה עמנו חסד ונתן את התורה לנו ולא להמלאכים וזש"א ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ולא להמלאכים.

(דברי מהרי"א)

פניני תמרים

להבין מה שאמר הכתוב ולא יראה פני ריקם דטעמא בעי למה הקפידה התורה "ק דווקא להבאת קרבן בעליית הרגל ואף שיש בזה סודות נוראים ואין שכל אנושי יוכל להשיג זאת אמנם בפשיטות נ"ל דהנה כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (בהפטרות ראה) לפרש הפסוק סוף דבר הכל נשמע וגו' כי זה כל האדם, על פי שנחלקו הקדמונים איזה עדיף אם המתאווה ומתגבר על יצרו או האיני מתאווה כלל, דלדעת הרמב"ם מי שאינו מתאווה ואין לו שום נטי' אל הרע עדיף, וחלקו עליו כי אדרבה המתגבר עדיף, וא"ז בישמח משה הכריע שם דאלו ואלו דברי אלוקים חיים, דהתחלת האדם וודאי דהעיקר כהחולקים דאם נוצר ונטבע כך מבטן א"כ צדיק מה פעל, אבל לאחר מכן כשע"י מלחמתו כבשו בחזקה עד שאינו מתאווה כלל וודאי מה טוב ועדיף מהלוחם כל ימיו, וזהו שאמר שלמה בחכמתו "סוף דבר הכל נשמע" היינו ע"י כי האדם יש לו שני שמועות, יצר טוב אומר לו עבוד את בוראיך ויצר הרע אומר ההיפוך, והוא שומע ובוחר לו, אבל סוף דבר היינו סוף האדם ראוי להיות הכל נשמע את אלקים ירא וגו' ולא שמועה אחרת, "כי זה כל האדם" ר"ל דרך זהו כולו אדם שהוא על תכלית המכוון בהבריאה משא"כ זה המנצח ולוחם עדיין והשומע ליצה"ר הוא גרוע מבהמה, עכת"ד.

והשתא יתבאר מה שאמר הכתוב "שלש פעמים בשנה יראה כ"ל זכורך", אז בבוא מועד ותור עלותך לרגל כשם שבא לראות כך בא לראות בבחי' כ"ל האדם שיהא לבם נטוי רק לטוב בלי שום מחשבה ופני' זרה, וגמר אומר את פני ה' אלוקיך, שאתה הולך לקבל פני ה' היודע מחשבות לבך כי לפניו ית' נגלו כל תעלומות והרי

שמעתי תמהים על מנהגינו לומר בליל הסדר של פסח לשנה הבאה בירושלים וכו' וכן ביום הכיפורים, דאולי היה מקובל, אבל אנחנו דוחים בכל פעם, אבל שמע נא כי התבוננתי בספרים דמאן דאמר בניסן עתידין להגאל, ומאן דאמר בתשרי עתידין להגאל אלו ואלו דברי אלוקים חיים גאולה פרטיות לישראל יהיה בניסן, אבל גאולה כללית לכל העולם שיעביר רוח הטומאה מן הארץ ומלאה הארץ דעת א"ד ויהפוך אל העמים שפה ברורה וכו' ביום ההוא יהיה ה' אחד, זה יהיה בתשרי, ואם כן לא יתכן להיות יום הכיפורים הבא בירושלים אם לא שנהיה נגאלים בניסן הקודם יום כיפור אם כן אין זה סותר רק אחד מחזיק חבירו. (ישמח משה)

והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם. ולכאורה היה צריך לומר היא בלשון נקיבה דקאי על הקרבן, וי"ל דהנה ענין זביחת הפסח היה נחשב לבני ישראל כאילו זבחו את עצמם לשמו יתברך, כי באמת הוצרכו למסור נפשם אז מפחד המצרים, ע"ד נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלוננו, וזהו שאלת הבן מה העבודה הזאת לכם, כי בשאר קרבנות יש מהן כולו כליל ועולה לה', ויש מהן שמקטירין האברים והוא העבודה לה', אבל בענין פסח שהוא כולו נאכל מה עבודה יש בזאת, והתשובה על זה ואמרתם זבח פסח "הוא" לה', שהיה נחשב לה' כאילו כל אחד זבחה את עצמו במסירות נפשו לה' בעת זביחת הפסח. (יטב לב)

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו'. כבר דקדקו בתיבת כל ודרשת חז"ל ידוע גם צריך

ומבקשי נפשם, ולכוונה זו אמרו חייב אדם לראות א"ע כאילו הוא יצא ממצרים, דע"י נס יציאת מצרים נשפע ישועה לישראל בכל הדורות, וכל מה שאנו נצלים מידי צוררינו הוא מהארת אותו הנס, וע"כ חייב כל אחד לראות א"ע כאילו הוא יצא מצרים, דהצלתו בדור הזה בא לו ע"י נס דיציאת ממצרים.

כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זי"ע (דברי יואל)

השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל וכו'. י"ל דהנה איתא בגמ' אין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים משום טורה סעודת שבת ומשום שיש תחומין למעלה מעשרה, והעיר מרן דודי זללה"ה כי בזמן הזה שפיר בכל יום ויום זמניה הוא, ובעת שתעלה הרצון מאת הבורא ית"ש לגאלינו בא יבוא אליהו לבשרינו אף בשבת ויו"ט, דאין לך דבר העומד מפני פיקוח נפש, ובכל יום שבני ישראל הם בגלות בין אוה"ע סכנה היא להם בגוף ובנפש, וכשיבוא אליהו לבשר הגאולה יהיה השפעת האור גם על האומות ויפסק הסכנה לישראל, א"כ אין לך פיקוח נפש גדול יותר מביאת אליהו שהוא הצלת הרבה נפשות מישראל, ובודאי דאין כאן שאלה דמותר לחלל שבת באופן זה כדי להציל נפשות מישראל ע"כ, וז"ש השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, ועיניו צופיות למרום כי עוד היום יבא אליהו ויבשרינו על גאולתינו ופדות נפשינו, וא"ת איך מותר אליהו לבא ביו"ט הא איכא טורה סעודה ואיסור תחומין, לזה אמר השתא עבדי בעול הגוים ועול הגליות, והוי בגדר פיקוח נפש, ועל כן מותר אליהו הנביא לבא לבשר גם היום ולשנה הבאה בני חורין.

כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זי"ע (ברך משה)

חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם ואף אתה

אלו באזהרה שתהי' אז בבחי' כל האדם אמנם מי שבאמת לא זכה לכך שילך רק באהבה ויראה בתם לב לראות פני ה' אלוקיך העצה היעוצה לזה ידוע מ"ש בס' החינוך שע"י אברים החיצונים יתעוררו הפנימיים הנפש רוח ונשמה וכאשר כתבו בענין התפלה שמשום זה יפה התנועה והצעקה בקול רם לעורר את נפשו לעבודה ולזה יצו ה' להעולה לרגל שלא יראה פני ה' ריקם כדי שיצטרך להטריח בהבאת הקרבן ולשמרו בדרך עד בואו לבית המקדש ועי"ז יתעוררו אברים הפנימיים שיהא לבו מן המוכן ועומד לעבודת ה' ולקבל השפעת הקדושה, כן יהי רצון במהרה בימינו אמן. (קדושת יום טוב)

והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא וכו'. י"ל עפי"ד הקדושת לוי לתרץ למה קבעו חז"ל יו"ט רק על נס חנוכה ופורים ולא עשאו יו"ט על נס מלחמת ל"א מלכים וסיסרא וכדו', אלא הנס שראו אנשי כנה"ג שעשה ג"כ פעולה במעשינו הטובים, שאלו החסדים נתגלה בכל שנה ושנה, ובכל דור מאירים לנו הנסים לפי גודל מעשיהם שיתגלה תמיד עשאו יו"ט, כגון חנוכה ופורים ושלוש רגלים, משא"כ במלחמות סיסרא וכדו' להם ראוי הקדמונים שלא היה כח שיתגלה ההארה מזה הנס והחסדים בכל שנה ושנה לכך לא עשאו יו"ט, וזה ע"פ מאמר הגמ' לשנה אחרת עשאו יו"ט וקבעום בחלל והודאה, כלומר שקבעו שאילו ההארות והניסים והחסדים יהיו תמיד, ובזה אנו ממשיכין הארה תמיד בכל זמן ע"כ, וז"ש המגיד והיא שעמדה לאבותינו ולנו, היינו שאותה הארת הנס שעמדה לאבותינו, היא שעמדה גם לנו בכל הדורות תמיד, ובשעה שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם, וכ"ז נמשך מהארת הנס והישועה שהיה לאבותינו ביציאתם ממצרים, נמשך הנס לכל ישראל עד סוף כל הדורות להנצל מצורריהם

אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ויש להבין השאלה והתשובה.

ויתבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בשמונה פרקים (פרק ששי) שיש שני דעות איזהו עדיף בעבודת האלהים, או מי שאינו מתאוה כלל ואין לו שום נטיה לרע עדיף, וכי הוא השלם במדותיו וחסיד מתקרי, או אדרבה המתגבר עדיף שעשה לכבוד קונו, מה שאין כן מי שטבעו כך במה עובד את קונו, עי"ש בדב"ה ק. וא"ז זללה"ה בישמח משה (הפסרת פ' ראה) כתב דאלו ואלו דברי אלהים חיים, דבהתחלת האדם ודאי עיקר המושל בנפשו וכובד את יצרו, דאם נטבע כך מבטן צדיק מה פעל, אבל כשעל ידי מלחמתו בחזקה כבשו כל כך עד שהפכו לגמרי, ודאי מה טוב ועדיף מהלוחם כל ימיו, עכ"ד.

והנה כתב בתפארת שלמה (לשבת הגדול) מצה רומז ליצר טוב, מרו"ר גימטריא מו"ת הוא היצה"ר, כמו שאמר (דברים ל טו) ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וגו' ובחרת בחיים, עכ"ד. ומעתה י"ל שלזה אנו כורכין מצה ומרור, להורות שזהו דרך הנכון בעבודת ה', דאם יש לו לאדם רק בחינת מצה הוא היצר טוב הרי צדיק מה פעל, אלא צריך שיהיה לו שניהם גם יחד, ואז אם יזכה לכבוש היצר, יזכה להשלים את נפשו.

ויש להביא ראיה לדבר זה ממתן תורה, דהנה מבואר בגמרא (שבת פח:) אהא דקטרגו מלאכי השרת ובקשו לקבל התורה, אמר להם משה כלום יצר הרע יש ביניכם, מיד הודו לו להקב"ה. ואם כן דוקא מחמת שיש בנו נטיה לרע מכח היצה"ר, ורק על ידי עבודה רבה ביכלתינו להתגבר על המניעות ולעבוד את ה', מכח זה זכינו לקבל התורה, כי על ידי זה כבוד שמים מתרבה על ידינו שזכינו להתגבר על יצרנו.

וזהו שאלת החכם מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם, היינו

למה צוה ה' אלהינו אתכם עדות חוקים ומשפטים ולא ניתנה תורה למלאכים, הלא כך הסברא נותנת ליתן להם התורה שהם אין להם יצה"ר ובוודאי יקיימו כל התורה ככל משפטו וחוקתו, ואף אתה אמור לו כהלכו"ת הפס"ה, מה שעשה הלל לכוון מצה ומרור, והוא בא להורות שאדרבה מי שהיה לו מקודם נטיה לרע עדיף, ואם כן אילו היה נותן הקב"ה התורה למלאכים, לא היה מוגיע לו שום ריווח, ולכן נתנה לבני ישראל אשר מהם יהיה נחת רוח יותר להקב"ה כאשר יתגברו על היצר הרע ויזכו להשלים את נפשם. כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

חכם מה הוא אומר מה העדות החוקים והמשפטים אשר צוה ה' אתכם וכו'. ויבואר לפי מש"כ בתפארת שלמה על מה שאמרו חז"ל טעם כעיקר דאורייתא, כי הדורות הראשונים הי' צדקתם ניכר לעין ובממשות, אך בזמן הגלות שנתמעטו הדורות ואין בנו רק טעם לבד ודומה לזה טעמו ולא ממשו עכ"ז השכינה הוא בתוכינו להאיר אותנו להעלות למעלה לרצון כל מעשינו, ע"כ, ובזה יש לומר מה שציוו חכז"ל אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן כדי שישאר טעם פסח בפיו אע"פ שהשתא אין אוכלין רק המצה זכר לפסח, מ"מ להורות בא דעל אף שעבודתינו השתא הוא רק טעמו ולא ממשו מכל מקום חשוב הוא ביותר וטעם כעיקר, וזהו שאלת החכם מה העדות החוקים והמשפטים אשר צוה ה' אתכם וכו', שנשבר בקרבנו שאין בידינו לקיים חוקי ה' ומשפטיו כפי אשר צוה אותנו לקיים אותן כפי שנהגו דורות הראשונים, ועל זה משיבין לו אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, ומהא חזינן שטעמו כעיקר ואם כן גם עבודתינו שהוא רק בבחי' טעם יהא חשוב ומקובל ומרוצה לפניו ית"ש כאילו קיימנוה בכל הכוונות שקיימוה דודות הראשונים. (הגה"צ ראש ישיבתינו שליט"א)

סיפורי צדיקים

מה נשתנה הלילה הזה

הגאון ר' צבי הירש ממאנהיים הי' מגדולי הדור וחכמיו פיקח חריף ושנון שידע להשיב על אתר תשובה כהלכה, תוך שיחה אחת שניהל פעם הגאון הנ"ל עם הדוכס ממאנהיים שאלו הדוכס: תמה אני מה שהנהיגו אצליכם שהתינוקות שואלים "מה נשתנה" בפסח ולא בסוכות, הלא בסוכות יש לכם דינים ומנהגים משונים יותר מבפסח שאדם מישראל משנה סדרי חיים שלו ויוצא מביתו דירת קבע ומתיישב בסוכה בדירת עראי מקום בו רוחות מנשבות דרך דפנותיה והגשמים יורדים לתוכה, מדוע אין הילדים שואלים אז "מה נשתנה" השיב לו ר' צבי הירש: בפסח רואה ילד ישראל כיצד יהודים יושבים במנוחה ושלוחה ישיבת בני חורין מסביב לשולחן ערוך יינות ומעדנים ומטעמים שלא כדרכם של ישראל בגולה למודי סבל, ולכן הוא מתמה ושואל "מה נשתנה" לא כן בסוכות, הריהו רואה בני ישראל נטרדים מבתיהם יושבים באיזה סוכה רעועה, הרוחות סוערות, והגשם טורד מה לו להתפלל, הלא מורגל בכך כל ילד יהודי כי ישראל בגולה דרכו לחיות חיים עראיים.

ושאינו יודע לשאול את פתח לו

ידוע הסיפור הנורא כשהבעש"ט השתוקק מאוד לנסוע לארץ ישראל כדי להיפגש עם ה"אור החיים" הק' ודבר זה יקרב את הגאולה, כי הבעש"ט הק' הי' נפש המשיח והאזהרה"ק הי' רוח המשיח, ואילמלי היו שני צדיקים אלו נפגשים הי' משיח בא, אבל בשמים לא הסכימו לזאת כי עוד לא הגיע זמן הגאולה, וגילו להבעש"ט מהשמים שלא יסע, והתעקש הבעש"ט כן לנסוע ויהיה מה שיהיה והוא מוכרח לנסוע כדי להביא הגאולה, ויהי כאשר נכנס הבעש"ט לספינה והנה רוח סערה באה וטילטלה את הספינה טלטלה עזה עד שנדמה להם שח"ו הספינה נטבעת יחד איתם, והבעש"ט רצה ליחד ולכוון כוונות להשקיט הסערה, אבל נסתלקה ממנו כל המוחים וכל האורות והגיע למצב ששכח את הכל ולא ידע לשות עצות בנפשו, עד שביקש מהרה"ק ר' צבי הירש (תלמידו וסופרו של הבעש"ט) תגיד איתי ביחד את האותיות של א' ב', ור' צבי אמר א' והבעש"ט ענה אחריו וכן הלאה, עד שגמרו כל הא"ב עד ת', ואז חזרו עליו כל האורות הקדושים והמוחין וגילו לו מן השמים שתיכף יסע חזרה הביתה כי בשמים עדיין לא מסכימים לגאולה השלימה, וזהו שאמר בעל ההגדה "ושאינו יודע לשאול" אם ח"ו אדם נמצא במצב כזה שאינו יודע לשאול, כי נסתלקה הימנו כל המדריגות, אז א"ת פתח לו, היינו האותיות מא' עד ת' פותחין לו כל השערים.

מוציא מצה

היהודי הקדוש מפשיסחא זצ"ל היה גבור מטבעו, כשבאו לרבו החוזה מלובלין זצ"ל, בקשו לעמוד על כחו, מה עשו, ישבו החסידים על שלחן ארוך, עשר אמות ארכו וטפח עביו, והיהודי הקדוש נשען על קצה השלחן – והעלה את כל היושבים מעברו השני. ופעם, כאשר מקטרתו נסתמה בשירי טבק, נפח בה היהודי הקדוש – והיא נשברה מעצמת הרוח! ועם כל כחו הרב נשרו כל שניו בצעירותו, ולא מחמת חולי נשרו, ולא מחמת חולשה, אלא מפני אימת הבורא בשעת קריאת שמע! רק שן אחת נותרה בפיו, והיהודי הקדוש קראה בשם "רשע" – הכיצד לא הזדעזעה אף היא מאימת בוראה? ! הוא לא היה יכול לסלוח לה עד שנזכר שהיא תועיל לו בעת אכילת המצה, אז נחה דעתו.

דצ"ך עד"ש באח"ב

בשנים קדמוניות כאשר בכל שנה ושנה העלילו שונאי ישראל עלילת דם, היו רגילים השלטונות להכריח את גדולי ישראל להופיע לוויכוחים עם משומדים בענין זה, בוויכוח אחד כזה עמד פעם כומר מומר עם הארץ להוכיח מן המלים, דצ"ך עד"ש באח"ב, שבהגדה כי מצוה היא לבני ישראל להשתמש לאפיית המצות בדם, הכומר עלה על הבמה והחל להסביר נוטריקון של מילים אלה הם: ד'ם צ'ריכים כ'ולנו, ע'ל ד'רך ש'עשו, ב'אותו א'יש ח'כמים ב'ירושלים. עוד בטרם הספיק לסיים דבריו, קם אחד הרבנים ואמר: אמנם כן אלו רשאי תיבות הם, אבל כומר מומר זה עם הארץ הוא ואינו יודע שהנוטריקון האמיתים של דצ"ך עד"ש באח"ב, הם כך: ד'ברי צ'וררים כ'זב, ע'לילות ד'ם ש'קר, ב'ני א'ברהם ח'לילה ב'זאת.

אלו עשר מכות

השפאלער זיידע זי"ע הי' נוהג בכל שנה בעריכת הסדר אחרי ששפך את היין מכוסו בעת אמירת העשר מכות דם צפרדע וכו', הי' אוספם ושופכם למקום שאין יד של אדם מגעת, כדי שאף אחד לא ישתה מהם מחמת חומר סכנתה, פעם בליל פסח שינה ממנהגו ואסף את היין ושפכם לתוך כד יין קטן והטמינה, לבני ביתו זה הי' פלא גדול ותמהו מה ברצונו לעשות עם היין, בחול המועד בא לנסוע מרחוק לבקר את הרבי ר' וואלף שהי' מגדולי החסידים וגם הי' בעל צדקה גדול, ר' וואלף גם הי' עושר וגביר אדיר, כי מלבד בית מלונו שהי' לו, ג"כ הי' מתווך גדול אשר מזה הי' מרוויח סכומים גדולים ועצומים, טרם חזרתו לביתו קרא לו השפאלער זיידע לחדרו ואמר לו: "יש לי מתנה חשובה עבורך, בכד יין זו אספתי לך היין של העשר מכות, והנני נותן זאת לך במתנה ותשמור עליה היטב, ר' וואלף נתיירא ופחד נפל על ראשו, ולא ידע מה מחכה לו ומה רוצה הרבי ממנו, אבל הרבי הרגיעו וא"ל: "אל תירא, עוד יהי' לך מזה תועלת גדולה", ר' וואלף נטל את הכד יין ונסע לביתו, ובהגיעו לביתו הזהיר את כל משפחתו לבל יגעו באותו כד היין וח"ו לשתות אותה ולזהירות יתירה שאף אחד לא יגע בה הכניסה לתוך ארונו של ברזל שסגור במנעל וברית. הקיץ חלף עבר וימי החורף באו ולא הי' אף אורח בביתם, חוץ מהוא ובני משפחתו, ולאף אחד לא עלה במחשבה שבעת כזאת אחד עוד יבוא לביתם, ופתאום הם שומעים דפיקות על דלת ביתם, כשפתחו הדלת ראו שלשה אכרים נצבים ומבקשים שיכניסו אותם לתוך הבית ושיתנו להם יין שרף כדי שיוכלו קצת לחמם את נפשם, ואת עצמותם הקפואים מקור, ר' וואלף הואיל בטובו ומזג להם יין שרף, כשכילו לשתות וראו שאין אף אחד בבית חוץ מר' וואלף ומשפחתו, התחילו לצעוק: "החושב אתה שבאנו לכאן בקור הזה לשתות יין שרף אנו באנו לכאן לקחת את כל רכושך, ואם לא תמסור את כל כספך בידינו תיכף ומיד, נהרוג אותך" והשליפו חרבם ואמרו לו: "אם חייך יקרים לך תפתח מהר את כל ארונותיך הסגורים והנעולים, ותעמוד בצד ואל תזוז ממקומך" ר' וואלף ראה הסכנה החמורה המרחפת עליו ותיכף פתח את כל הארונות והם התחלו לשלול כל תוכנם, כשהגיעו לארון הברזל הבחינו בכד היין הקטן, ובחשבים שבוודאי זה יין משובח ויקר מאוד, לקח כ"א מהם ממנה קצת ושתו מהם כעבור מספר דקות נפלו בתרדמה עמוקה, ממש כפגרים, כשר' וואלף ראה מה שקרה איתם נזכר מיד בדברי פרידתו של הרבי שהיין עוד יהי' לו לתועלת ולישועה, לקח מיד חבלים חזקים וקשר את ידיהם, ומיהר לקרוא לשוטרים שבאו והסגירו אותם אחורי מסגר וברית, אח"כ קיבלו את פסק דינם ועונשם המר.

